

STORTINGET

Representantforslag 38 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve

Dokument 8:38 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningsikkerhet

Til Stortinget

Bakgrunn

Lave strømpriser og god forsyningsikkerhet har vært svært viktig for velferden til norske husholdninger og for verdiskaping i kraftkrevende industri. Energiresursene har vært et viktig grunnlag for sysselsetting og verdiskaping over hele landet. Forslagsstillerne mener dette er en situasjon som bør videreutvikles, og at Norges energisystem også i fremtiden må fremstå som attraktivt og som en konkurransefordel for kraftforedlende industri, næringsliv og husholdninger.

Norges kraftsystem er i stor grad bygget rundt vannkraft. Gjennom store kraftanlegg og små vannkraftverk har man hatt god tilgang på miljøvennlig, rimelig og regulær kraft. I normale år har Norge hatt et til dels betydelig overskudd av strøm. Ulempen har vært at systemet er væravhengig, hvor man i perioder med lite nedbør og kaldt vær har hatt en viss underdekning av strøm.

Nabolandene har, i motsetning til Norge, i stor grad vært preget av termiske kraftverk og i noen grad uregulær fornybar energi. Ovennevnte fakta gjør at man har hatt en felles interesse med Norges naboland i å utveksle kraft mellom landene, og det har siden 1960-tal-

let vært et organisert system for kraftutveksling i Norden og omkringliggende land. I det store perspektivet har kraftutveksling gjennom mellomlandsforbindelsene tjent Norge godt og har til tider vært nødvendig for å sikre god forsyningsikkerhet i det norske kraftnettet.

Det har riktignok historisk vært perioder med betydelig krafteksport og -import og betydelige utslag i strømpriser som har vært markant høyere og lavere enn «normalen». Det til tross, kan man i stor grad beskrive at systemet har vært ganske balansert og tilpasset land med ulik miks av kraftproduksjon, men med en ansvarlig energipolitikk og grunnleggende sunn balanse i kraftsektoren.

Den tid virker nå å være forbi, fordi klimapolitikken i stadig flere europeiske land får forrang over energipolitikken. Den termiske, regulerbare kraften er delvis faset ut og har en lavere andel av produksjonskapasiteten. Dette illustreres kanskje tydeligst av den nye tyske regjeringen, som tidligere i november 2021 lanserte en visjon om at Tyskland i løpet av dette tiåret skal ha kraftforsyning som kommer 80 prosent fra vind og sol. Dette skjer til tross for at landet allerede har en svært høy kraftpris til forbrukere. En slik politikk, med en enda høyere andel uregulær kraft, betyr økt risiko for store svingninger i kraftprisen og betydelig økt prisnivå generelt.

Dette regimeskiftet i flere av Norges naboland gjør at systemet for kraftutveksling får en annen innretning enn før og helt andre konsekvenser for den enkelte nasjon. Man går fra å utveksle relativt små overskudds-/underskuddsvolum som følge av variasjoner i de nasjonale kraftsystemene, til å ha nasjonal politikk som øker volatilitet, ubalanse og kostnadsnivå.

Tidligere har man sagt at norsk kraftsektor kan importere billig kraft og selge dyr kraft, fordi landets regulerbare vannkraft gjør at man kan styre produksjonen

til å utfylle termiske kraftverks jevne produksjon og befolkningens ujevne forbruk over døgnet. Nå ser man derimot at ubalansen og uforutsigbarheten i mange lands kraftsektor har gitt enorme utslag for norske kraftpriser og kraftbalanse. Det er uhørt at norske strømpriser ligger høyt over 1 kr/kWt over lengre perioder. Det skjer samtidig som strømeksporten fra Norge er på rekordhøye nivåer mens fyllingsgraden i vannmagasinene er betydelig lavere enn «normalt».

Så langt i 2021 har Norge vært nettoeksportør av over 15,5 terawattimer med kraft til europeiske land. Nettoeksporten så langt tilsvarer det årlige strømforbruket til rundt 800 000 norske husstander. I sum utgjør dette en enorm overføring av verdier fra husholdninger og næringsliv til offentlig eide kraftselskap og statskassen. Det mener forslagsstillerne er svært uheldig.

Det er ikke Norges ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte energipolitikk. Man bør i dagens situasjon sikre at Norge fremstår enda mer attraktivt for investeringer i kraftforedlende industri og næringsliv generelt. Man må også sikre at folk flest har en tillit til og aksept for måten en høster av landets naturressurser på. I lys av høye kraftpriser og lav magasinbefylling frykter forslagsstillerne at det også svekker landets beredskap og forsynings sikkerhet. Det er derfor høyst nødvendig at Norge raskt endrer praksis og regelverk rundt krafteksport, slik at man øker tryggheten og sosial aksept for landets kraftsystem, og dette forslaget har som hovedhensikt å få gjennomført det.

Det vil i tillegg være behov for tiltak som reduserer den økonomiske belastningen for innbyggerne gjennom lavere avgifter og mva., og tiltak for økt produksjon

gjennom tiltak for å styrke vannkraftsektoren, stimulans til ENØK og solenergiproduksjon. Det trengs også et tydelig signal om å stanse ytterligere elektrifisering av norsk sokkel. Dette er alle viktige tiltak og bør behandles i normale prosesser.

Nå haster det med å vektlegge nasjonal forsynings sikkerhet høyere, slik at man får et system som begrenser krafteksporten når magasinbefyllingen er lav.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen umiddelbart vektlegge norsk nasjonal forsynings sikkerhet i system for utveksling av kraft mellom land og etablere et system hvor netto krafteksport stanses når magasinbefyllingen er vesentlig lavere enn normalt.
2. Stortinget ber regjeringen umiddelbart starte arbeidet med å gå gjennom samtlige av Statnetts kontrakter for kjøp og salg av kraft til utlandet, med formål om å begrense krafteksporten frem til april 2022, og innen 15. desember 2021 komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om prosessen.
3. Stortinget ber regjeringen umiddelbart utrede mulighetene for å innføre en avgift på eksportkraft, der statlige merinntekter fra en slik avgift skal øremerkes reduksjon i elavgiften og mva. på strømforbruk, og innen 15. desember 2021 komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om prosessen.

30. november 2021

Sylvi Listhaug

Hans Andreas Limi

Marius Arion Nilsen

Frank Edvard Sve